

ХАЛЬХИ ХЁРСЕМ ПАЧАХ УРАХЛА

Алеша АНДРЕЕВ, 9 класс,
Калайкасси школә

Акә ёнтё икё пин те җиччёмёш сул җитрё. Вәхәт иртнё май җыпсем пурнаҗсё, йәли-йёркисем улшанаҗсё. Ёлөкхи вәхәтра хёрсем питё ёҗчен, сәпайлә, хәюллә пулня. Вёсем төрлө, килти ёҗсене туня. Каҗпа җамрәксем улаха кайнә, юрланя, ташланя, вәйәсем выляня. Киле ирпе сөҗ таврәннә пулин те, хальхи хёрсем пек җывәрса ыртман.

Хальхи хёрсем вара пачах урахла. Чәвашем сәпайлә теҗсё, анчах җак халәхән хёрёсене курсан төлөнс кайн. Вёсем нимрен вәтанмасәр пирус туртаҗсё, сәра-эреҗ ёҗсёҗсё. Каччәсем җине те җакәнаҗсё. Ёлөк хёрсем мөн пёчөкрөн ашпё-амәшнө пулшма тәрәшнә. Хальхи җамрәксем вара килтен уқса вәрла са наркотик гуянаҗсё, җөрөпе клубсепче алхасаҗсё.

Ёлөк хёр качча тухмасәр пысәк хырәмлә пулни чи пысәк намәс пулнә. Халё вара хёрсем ача җуратаҗсё, анчах ашпё камне те пёлмөҗсё. Җашла пулин те пирён вәхәтра пинтен пёр сәпайлә, илемлө, чән-чән чәваш хёрёсем пур. Пётём җак наркәмәш пирён пата Америкәран тата ытти җёр-шывсенчен килет. Җавәнша пирён хамәрән асаттесен йәли-йёркисене манмалла мар.

ХЁРСЕМ ХАЙСЕНЕ КҮРЕНТЕРМЕ ПАМАҢСЁ

Саха МАТВЕЕВ,
Калайкасси школә

Хальхи хёрсем илемлө хәлха җаккисем, җөрөсем, вәчәрасем юратаҗсё. Хёрсем хәйсене күрентерме памасё, хәйсемех күрентерме пултараҗсё. Пёрре сапозжише лапшаттарса парасё те, вилсе каятән.

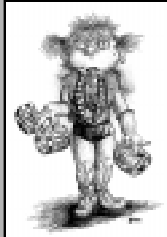
ХАЛЬХИ ХЁРСЕМ ЭРЕХ ЁҢЕҢСЁ

Дима ВЕСЕЛОВ, 9 класс

Ёҗчен, ләшкә хёрсем вара юлманнише пёрех. Хальхи хёрсем ёрех ёҗсёҗсё, пирус туртаҗсё, ашпё-амәшнө итлөмөҗсё, тем төрлө сәмахсемше күрентерөҗсё. Клубсене тухсан вара хёрсем каччәсем җине җакәнаҗсё, хәш чухпе вара пёр пёринше җапәҗсёҗсё. Хәшпёр хёрсем, хәйсен ухмах пуҗөсемше шутламасәр, ачасем җуратаҗсё. Кайран ачисене пәхмасёҗсё, ашпёпе амәшнө парса хәварасёҗсё е ача суртне кайса ярасёҗсё.

ХАЛЬХИ ХЁРСЕМ ҢЫН ЕВЁРЛЁ МАР ТАХАНАҢСЁ

Ёлөк хёрсем ләшкә пулнә, каччәсем җине җакланса җүремен. Хәйсене мән кәмәллә тыгнә. Халё вёсем хәйсене тирпейлө тыгма пёлмөҗсё, каччәсем җине җакланаҗсё, пирус туртаҗсё, эрех ёҗсёҗсё, усал сәмахсемше калаҗсёҗсё. Клубсене тухса каччәсемшён җапәҗсёҗсё. Хәйсен ухмах пуҗөсемше ачасем җуратаҗсё те ача җурчөсене кайса ярасёҗсё. Уқса тәвас тесе хәйсене сул хёрринче сутаҗсё. Хальхи хёрсем җын евөрлө мар тәхәнаҗсё. Ёлөк хёрарәмсем хәйсен ачисемшён тем тума та хатёр пулнә, вёсене сыхланя, темле пулсан та ура җине тәратас тесе тәрәшнә. Җак янәх йәласем пирён пата Анәҗран килөҗсё те тесе шухшлатан.

САМАХ ДУӘЛЁ

ХАЛЬХИ КАЧЧӘСЕМ ПУРНӘҢ ҢИНЧЕН ШУТЛАМАҢСЁ

Настя КОЖАКОВА, 9 класс,
Калайкасси школә.

Мөнле-ха вёсем хальхи чәваш каччисем? Җак ййту җине хуравлас тесе нумай пуҗ ватма кирлө мар. Хальхи каччәсем пурнәҗ җинчен питех шутласах каймасёҗсё. Вёсен пурнәҗсәра төллев җук. Кашни лавкка умөнчөх халё җамрәксене аләра сәра келенчипе, җаварта пирус макәрлантарнине курма пулать. Җаварёнчен усал сәмах таталма пёлмөст. Мөншён-ха вёсем хәйсен пурнәҗсё җинчен шутламаҗсёҗсё? Эреҗ-сәра мөн чухлө сиен күрет җамрәк организмә? Юлашки вәхәтра яш-көрём телёр сиенлө япалала — наркотикпа алхасма пуҗларө. Мөн чухлө җамрәк ирех, пурнәҗ тутине пёлмөсөрөх, җөре көрет. Җакән пирки шухәшламасёҗсё-җке вёсем! «Пурәннә чухне пётөмпөх тутанса пәхмалла», — тенине час-часах илтөтпөр. Анчах җакә вәл пётөмпөх сывләха хавшатать. Вёсем пурнәҗ япәх пирки алхасмасёҗсё, ытла «мәнтәр» пирки хәйсене ирёке ярасёҗсё.

Җамрәксем җине пәхсан чун күтсе килет. «Чарәнәр-ха питех алхасма. Пуҗпа шухәшләр-ха каштах», — тесе кашкәрас килет.

КАЧЧӘСЕМ АШШЁНЕ ХЫВАҢСЁ

Елена ОРЛОВА, 9 класс,
Калайкасси школә.

Хальхи пурнәҗсәра, малтанхипе танлаштарсан, эпё япәх енсем нумайланнә тесе шутлатан. Арсын ачасем те, хёрсем те эрех ёҗсөҗсё. Чәваш каччисем хәйсен ашпё-амәшөсенченөх вөрөнөҗсё Пурте вёсем пёрле пухәнса пирус туртаҗсё, эрех ёҗсөҗсё. Пётём уқси-тенки вёсен эрех, сәра, пирус җине каять. Манән юлашкинчен җакна калас килет: «Җамрәксем, манса кайәр җак наркәмәшлә, сиен паракан япаласене!»

ХЁРСЕМ ПУЯН КАЧЧӘСЕНЕ ПӘХАҢСЁ

Лия ЕГОРОВА, Калайкасси школә

Каччәсем дискотөкәна тухсан эрех-сәра штё вәйлә ёҗсөҗсё. Ёсёр пулсан кил төлне те манса каяҗсё. Кашни кётөсрөх е клубри скамейка җинче җывәрса ыртаҗсёҗсё. Әслә-тәвлә каччәсем әслә пёлү илсе лайәх ёҗө ыртаҗсөҗсё. Ухмаххисем вара ялти колхоза сенөк йәтса кайма кәна пултараҗсё. Хальхи вәхәтра хёрсем хитре, вәйлә, пуян каччәсене кәна пәхасёҗсё.

КАЧЧӘСЕМ ЭРЕХШЁН КӘНА

Антонина РОМАНОВА, 9 класс

Җамрәксен уйрәмах пәмат кун клуба тухсан эрех пыраса тупса ёҗө шухәш кәна. Ёҗө лартаҗсөҗсё, темөпле сәлтав пыраса тупса җапәҗсөҗсё. Каччәсем пурнәҗсә тәвасине нимөн те шутламаҗсөҗсё. Вёсен ёҗө, туртса, хёрсем хыҗсән чупас шухәш кәна. Эреҗ сутма пәрахсан, җамрәксем те ёҗөме пәрахөччөҗсё ман шутпа.